

HAJFESTÉS
(ELMOSÓDÓ HATÁROK / BLURRING BOUNDARIES)

szerző / előadó:	Vanek Virág
intézmény, kar:	Budapesti Metropolitan Egyetem, Művészeti és Kreatívipari Kar
szak, spec., évfolyam:	fotográfia szak, alkotói specializáció, 3. évfolyam
témavezető:	Pettendi Szabó Péter, egyetemi tanársegéd

Az elmúlt három évben, egyetemi tanulmányaimat a Budapesti Metropolitan Egyetem fotográfia szakán folytattam. Ez idő alatt sokszor felbukkantak a magyar neoavangárd művészek munkái, melyek nagy hatást gyakoroltak rám. Személyiségemből fakadóan közel állnak hozzám az olyan alkotások, melyben a cselekvésen, akción van a fő hangsúly. Ezen kívül nagyon fontosnak tartom az anyaggal való kapcsolódást, a médium vizsgálatát. Az alapkoncepció megszületését követően, azonnal a tettek mezejére lépek és alkotási folyamataimat jellemzően kísérletezéssel kezdem. Sok esetben fordul elő, hogy olyan projektbe kezdek, melynek kimenetele előre nem látható eredményekkel ajándékoz meg. Az esetlegesség, kiszámíthatatlanság és váratlan fejlemények, kétoldalú fegyverek. Éppoly rengeteg munkát és időt tud felemészteni a sikeres, mint a sikertelen végkifejlet is. Az alkotás ezen útja tele van kudarccal, összecserélt vegyszerekkel, elrontott expókkal, kidobott fotópapírokkal, dühös és csalódott pillanatokkal. Az alkotási folyamat nem más, mint az élet analógiája. A problémamegoldás, az anyaggal való küzdelem, a döntések sorozata, hibák és újrakezdések, mind lehetőséget kínálnak a fejlődésre. Minden eredmény eredmény, és azért születik, hogy tanulhassak belőle.

A Hajfestés projektben olyan művet szerettem volna létrehozni, ahol egyrészt vizsgálhatom a saját testi, lelki és szellemi határait. Másrészt kapcsolódhatok az anyaghoz, a médiumhoz. Harmadrészt pedig eggyé válhatok a műalkotással.

Fő inspirációmnak Hajas Tibor és Vető János Húsfestmény sorozatait tekintem.

Az ötlet megszületését követően az alkotási folyamat első lépése a fekete vásznak összevarrása volt. Így jött létre egy kb. 2m x 2,5m nagyságú, összefüggő fekete felület. Vásároltam egy vödör fehér diszperzit festéket. Az elkészült vásznat kifeszítettem egy vidéki, falusi környezetbe két kerítésoszlop közé. Felállítottam a kamerát, mely végig rögzítette az eseményt. A mű készülté közben a kezemet nem használtam, kizárólag a hajamat mártogattam a vödörbe és különböző lendítésekkel, fröcskölésekkel, csurgatással vittem fel a festéket a vászonra. Amikor elkezdtem, fogalmam sem volt mi fog történni, milyen érzés lesz, sikerül-e a festéket a vászonig eljuttatni. Az ismeretlen miatt, az első pár perben furcsa volt a helyzet, esetlenek voltak a mozdulataim. Ahogy kezdtem belefeledkezni az alkotás folyamatába, egyre könnyebbé és természetesebbé váltam.

Alkotásomban több művészeti ág fúziójával foglalkozom. Érintem a festészetet, azon belül az absztrakt expresszionista kifejezőmódokat. Arra keresem a választ, hogy az elkészült műre

pillantva, a befogadó vajon képes-e megállapítani a vászonra felvitt festékből vagy annak rétegeltségéből, hogyan került az oda? „*A festék a vásznon megörökíti a legfinomabb és a legfeszültebb gesztusokat, elárulja, hogy a művész állt, ült vagy guggolt, miközben alkotott. A festék egy olyan eszköz, amivel megjeleníthetők a művész mozdulatai, illetve a testének és gondolatainak a lenyomatai is.*”¹ Milyen szerepet tölt be az elkészült „festmény”? Mi lesz a sorsa? Mire lesz érdemes a performance után? Mivel az elkészült mű a pillanatnyi emocionális lenyomataimat hordozza magán, nonfigurális, nincs benne narratíva, így a nézőnek sincs semmi támpontja, milyen módon kapcsolódjon be a mű értelmezésének folyamatába.

Az akciófestészet mellett elengedhetetlen a performance kérdéskörét is tárgyalni, hiszen a mű elkészülésének folyamatát tekintem főként a végső alkotásnak. Vizsgálható a festék, a hajam és a vászon viszonya, a testem tudatos és tudattalan mozdulatai, a környezeti elemek, a természet erői, ahogy a centripetális erővel becsapódik, majd a gravitáció hatására végigcsurog a festék a fekete vásznon. Ahogy telik az idő, és készül a festmény, úgy alakul át egyszerre saját testem is vászonná, műalkotássá. „*Ebben a helyzetben a művész megkísérli a személye és a társadalom közé ékelődő, objektiválódott műalkotást eltávolítani, s ennek helyébe önmagát állítani.*”² A kívülről esetlennek tűnő mozdulatokat, a személyiségből és ismeretlen tapasztalásból fakadó bizonytalanságokat, felülírja a tiszta alkotási folyamat.

A folyamatot videóval és fényképezőgéppel rögzítettük, dokumentáltuk. A video elérhető a következő linken: https://youtu.be/-VfkD3U99t8?si=IEk_tfb4DjMXqDTg A festmény önmagában, illetve a videó és fotósorozattal együtt való értelmezése, teljesen más interpretációs helyzetet teremt. Az állványon lévő kamera és a fotós az egyedüli közönsége az egyszeri előadásnak, jelenlétük nélkül értelmezhetetlenné vagy legalábbis nehezen dekódolhatóvá válik az elkészült festmény és láthatatlanná az esemény. Ily módon a fotósorozat nemcsak dokumentáció, de társmédium is a performance mellett. „*Gyakran fordul azonban elő, hogy a művész a performance során interakcióba lép különböző technikai médiumokkal (videóval, filmkamerával, Polaroid fényképezőgéppel, reflektorokkal, hangszerekkel, elektromos erősítővel, magnetofonokkal stb.), így az eredetileg másodlagos*

¹ James Elkins, [2000], What Painting Is, Routledge, New York, London

² Beke László, Mozgó Világ, A performance és Hajas Tibor, 1980. 10. szám, 100.o.

dokumentáció önálló esztétikai létre emelkedhet: a technikai médiumon alapuló művészeti ágot gazdagíthatja...”³

³ Beke László, Mozgó Világ, A performance és Hajas Tibor, 1980. 10. szám, 98.o.